

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 539/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Harakálym, Mlynská 28, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5CoPr/12/2021 z 30. júna 2022 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2CdoPr/8/2023 z 29. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 24. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu a rozsudkom najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozsudky zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyžiadaného spisu Mestského súdu Košice sp. zn. K2-11Cpr/2/2017 vyplýva, že v tomto konaní (pôvodne vednom na Okresnom súde Košice II) sa sťažovateľ podanou žalobou domáhal proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), určenia miery zodpovednosti pri pracovnom úraze z 28. decembra 2016, kedy bol sťažovateľ pri plnení pracovných úloh na pokyn (vtedajšieho) konateľa žalovanej (odpisovanie čísel z ušných známok hovädzieho dobytku) napadnutý býkom, v dôsledku čoho utrpel ťažké zranenia. Ako príčinu vzniku pracovného úrazu označil stratu orientácie v priestore medzi voľne sa pohybujúcim dobytkom z dôvodu zhasnutia svetla, pričom spôsob osvetlenia podľa jeho názoru nezodpovedá právnym predpisom v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Žalovaná sa domáhala zbavenia

zodpovednosti z dôvodu, že sťažovateľa upozornila, aby pracovnú činnosť nevykonával z dôvodu požitia alkoholických nápojov.

3. Pred podaním žaloby konala o nároku sťažovateľa na úrazový príplatok z pracovného úrazu podľa zákona č. 461/2003 z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov Sociálna poisťovňa, pobočka Trebišov (ďalej len „Sociálna poisťovňa“), ktorá rozhodnutím č. 14270-7/2017-TV z 11. septembra 2017 vyslovila, že sťažovateľ nemá nárok na úrazový príplatok z pracovného úrazu. V odôvodnení uviedla, že zamestnávateľ nepriznal sťažovateľovi pracovný úraz, keďže „*sám v Hlásení úrazu na nemocenské účely uviedol, že sa mu stal pádom zo schodov v nočných hodinách 26. decembra 2016 o 22:30 h*“. Sťažovateľ uviedol, že proti tomuto rozhodnutiu podal odvolanie a na základe výzvy Sociálnej poisťovne na odstránenie nedostatkov podania z 5. septembra 2017 aj predmetnú žalobu.

4. Rozsudkom z 2. augusta 2021 okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol. Po ustálení, že k poškodeniu zdravia sťažovateľa došlo v rámci výkonu pracovných povinností na pokyn zamestnávateľa mimo zmluvou dohodnutej pracovnej doby, teda že vzniknuté poškodenie zdravia je pracovným úrazom, okresný súd skúmal splnenie žalovanou uplatneného liberačného dôvodu podľa § 196 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce. Zo záverov znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] výsluchu svedkov a výsluchu sťažovateľa vyplynulo, že sťažovateľ bol v čase vzniku pracovného úrazu v stave opitosti. Okresný súd, prihliadnuc na to, že rovnaké činnosti sťažovateľ vykonával pravidelne, pričom k napadnutiu býkom nikdy nedošlo, považoval za pravdepodobnejšie, že k tvrdenému zhasnutiu svetla mohlo dôjsť v dôsledku zníženia reakčných schopností sťažovateľa, nie v dôsledku ním tvrdeného nesprávneho osvetlenia maštale. Rovnako zohľadnil, že sťažovateľ bol poučený o tom, že k plemenným býkom nemôžu pristupovať osoby, ktoré požili alkoholické nápoje, a že v čase útoku býka nebol prezlečený v pracovnom odevu. Na základe uvedeného konštatoval, že žalovaná preukázala, že jedinou príčinou vzniku pracovného úrazu bolo požitie alkoholu, ktorý u sťažovateľa spôsobil zhoršenie vizuálno-motorických, ako aj úsudkových schopností a na základe tohto došlo v priamej príčinnej súvislosti k napadnutiu býkom, a teda k poškodeniu zdravia.

5. Sťažovateľ v podanom odvolaní namietal nesprávne vyhodnotenie príčinnej súvislosti medzi požitím alkoholu a vznikom úrazu (ktorú musí preukázať výlučne žalovaná a dôkazné bremeno neleží na sťažovateľovi), ktorá nevyplýva zo žiadneho z dôkazov, upozorňujúc na záver znaleckého posudku o jeho čiastočnej zodpovednosti, ako aj svojvôľu pri hodnotení dôkazov (skutočnosť, že nebol oblečený v pracovnom odevu, že v dôsledku požitia alkoholu dlhšie vyhľadával zviera). Namietal, že okresný súd sa vôbec nezaoberal splnením zákonnej podmienky, či žalovaná nemohla škodu zabrániť. Podľa jeho názoru škodu bolo možné zabrániť 1) stanovením jednoznačného technologického postupu pri odpise čísel z tela býka tak, aby bol zamestnanec zabezpečený proti voľnému pohybu býka, 2) osvetlením priestorov v súlade s požiadavkami na bezpečnú prácu s hovädzím dobytkom, ktoré by neumožňovalo neočakávané vypnutie svetla, 3) ak by vtedajší konateľ žalovanej netrval na tom, aby sťažovateľ vykonal odpis. V odvolaní namietal aj nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 196 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce. Uviedol, že zamestnávateľ toleroval požívanie alkoholu na pracovisku, a preto sa v zmysle judikatúry (Cpj 11/1980) nemôže zbaviť zodpovednosti, resp. že sťažovateľ vykonával úlohy v rozpore s bezpečnostnými predpismi na príkaz nadriadeného (R 11/1976).

6. Napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil ako vecne správny rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby sťažovateľa. Potom, keď akcentoval dôkazné bremeno zamestnávateľa pri úplnej liberácii a skutočnosť, že otázka, či opitosť bola jedinou príčinou poškodenia zdravia, ako aj otázka príčinnej súvislosti, je otázkou posúdenia skutkového stavu, krajský súd na odvoláciu námietku, že sťažovateľ konal na jasný príkaz odpísať číslo z býka, reagoval odkazom na obsah spisu, konkrétne zistenie z vyšetrovacieho spisu Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Trebišove ČVS:ORP-783/SB-TV-2017, že sťažovateľ aj napriek zákazu zamestnávateľa vykonával činnosť, ktorá mu bola zakázaná z dôvodu požitia alkoholických nápojov (keďže pri telefonáte počul, že sťažovateľ je opitý, povedal mu, aby nikam nešiel, že pôjde na druhý deň). Spochybňovanie hodnotenia vykonaných dôkazov pri preukazovaní výlučnej príčinnej súvislosti medzi požitím alkoholu a vznikom úrazového deja sťažovateľom nepovažoval krajský súd za dôvodné, odkazujúc na skutočnosť, že príčinou škody môže byť len tá okolnosť, bez ktorej existencie by škodný následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedinú, ale stačí, ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľala na nepriaznivom následku, a to príčinu podstatnú. To platí bez ohľadu na to, či možno uvažovať i o zodpovednosti iného subjektu (žalovanej) v súvislosti s niektorou z ďalších príčin, ktoré mohli vyvolať škodlivý účinok. Právne relevantnými príčinami nemôžu byť ktorékoľvek faktické príčiny, ale treba vyčleniť len tie, s ktorými právo spája vznik zodpovednosti (umelá izolácia javov), ktoré sú pre spôsobenie následkov významné a ktoré podľa všeobecnej skúsenosti majú spravidla za následok spôsobenie určitej škody (tzv. adekvátna príčinná súvislosť). Podľa názoru krajského súdu okresný súd správne uzavrel, že žalovaný nemohol škodu zabrániť, keďže z obsahu spisu nemožno dosvedčiť tvrdenie sťažovateľa, že zamestnávateľ trval na tom, aby sťažovateľ po požití alkoholu vykonal odpis čísla z býka. Krajský súd uzavrel, že okresný súd správne usúdil, že právne relevantnou príčinou vzniku škody bola opitosť sťažovateľa (ktorý tým porušil svoje povinnosti vyplývajúce z pracovnej zmluvy a pravidiel bezpečnosti pri práci, okrem iného, že k plemenným býkom nemôžu pristupovať osoby, ktoré požili alkoholické nápoje).

7. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Ako vady zmätočnosti sťažovateľ namietal 1) protichodné zistenia, resp. logický rozpor v závere o tom, či konateľ žalovanej dal sťažovateľovi príkaz, aby napriek jeho stavu po požití alkoholu vykonal pracovný úkon – odpísanie čísel z býka, alebo mu to, naopak, zakázal. Okresný ani krajský súd neodôvodnili, prečo uprednostnili zistenia z jedného dôkazu a neprihliadli na dôkazy s protichodnými zisteniami. Namietal nedostatočné zdôvodnenia a protichodné závery okresného súdu na jednej strane, ktorý posúdil úraz ako pracovný na základe skutočnosti, že sťažovateľ konal na základe príkazu žalovanej. A na strane druhej krajský súd poukázal na dôkaz, z ktorého vyplýva, že sťažovateľ konal proti zákazu žalovanej. 2) Nedostatočne odôvodnenie, ktoré nedalo odpoveď na podstatnú námietku sťažovateľa, prečo požitie alkoholu (a s tým súvisiaci neprezlečený pracovný odev, resp. arbitrárne prijatie záveru o dlhšom vyhľadávaní zvieratá), súdy považovali za jedinú príčinu vzniku pracovného úrazu (napriek záveru v znaleckom posudku o čiastočnej zodpovednosti sťažovateľa) a tvrdenie sťažovateľa o nesprávnom osvetlení považovali za nepreukázanú skutočnosť. 3) Nezaobranie sa zákonnou podmienkou liberácie, a to skutočnosťou, či mohol zamestnávateľ škodu zabrániť (napr. stanovením jednoznačného technologického postupu pri odpise čísel, riadnym osvetlením priestorov). Okrem uvedeného

sťažovateľ namietal nesprávne právne posúdenie možnosti úplnej či čiastkovej liberácie zamestnávateľa (v rozpore s ustálenou praxou, v zmysle ktorej nejde o zavinené porušenie bezpečnostných predpisov, ak pracovník vykonáva určité práce v rozpore s bezpečnostnými predpismi na príkaz svojich nadriadených). Podľa sťažovateľa ak konal pracovný úkon v stave po požití alkoholu na príkaz a s vedomím zamestnávateľa, ten sa nemôže zbaviť svojej zodpovednosti ani čiastočne.

8. Napadnutým rozsudkom najvyšší súd dovolanie sťažovateľa ako celok zamietol. V časti namietajúcej vadu zmätočnosti vyhodnotil dovolanie ako prípustné, no keďže súdy správne vyhodnotili vykonané dôkazy a rozhodnutia náležite odôvodnili, považoval ho za nedôvodné.

8.1. Najvyšší súd považoval za jadro dovolacej argumentácie nespokojnosť sťažovateľa s hodnotením dôkazov. Odkázal na svoju judikatúru, v zmysle ktorej nedostatočné zistenie skutkového stavu ani nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (bod 12.2 rozsudku), no zároveň konštatoval, že nezistil vady predstavujúce závažné deficity v dokazovaní (opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov), resp. že súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, ktoré má možnosť posúdiť v rámci kontroly postupu súdu pri procese zisťovania skutkového stavu (bod 12.3 rozsudku). S odkazom na jednotlivé body odôvodnení rozsudkov okresného a krajského súdu zrekapituloval, že v čase vzniku pracovného úrazu bol sťažovateľ v stave opitosti a žalovaná preukázala, že jedinou príčinou vzniku poškodenia zdravia bolo požitie alkoholických nápojov, v dôsledku ktorého boli u sťažovateľa zhoršené vizuálno-motorické a úsudkové schopnosti, čím došlo v priamej príčinnej súvislosti k napadnutiu býkom k rozsiahlemu poškodeniu zdravia. Z uvedeného podľa najvyššieho súdu nevyplýva spornosť otázky, či konateľ žalovanej dal alebo nedal príkaz sťažovateľovi aj napriek jeho stavu vykonať pracovný úkon, poukázal na reakciu okresného súdu na námietku sťažovateľa o nesprávnom osvetlení. Konštatoval, že záver súdu má dostatočnú oporu v dokazovaní, bol prijatý v súlade so zásadami formálnej logiky (bod 13 rozsudku). S odkazom na judikatúru ústavného súdu najvyšší súd konštatoval, že nezistil natoľko *prima facie* chybné (svojvoľné) zistenie skutkového stavu, aby k nemu pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť, resp. že by prijaté právne závery boli v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo by z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývali (bod 13.1 rozsudku).

8.2. K vade zmätočnosti spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení najvyšší súd uviedol, že krajský súd sa vyjadril k nosnej odvolacej argumentácii sťažovateľa týkajúcej sa vyhodnotenia príčinnej súvislosti medzi požitím alkoholu a vznikom úrazového deja a nesprávnej aplikácie § 196 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce vrátane preukázania skutočnosti, že vzniku škody nemohol zabrániť (keďže zo spisu nemožno dosvedčiť, že žalovaná trvala na tom, aby sťažovateľ v stave po požití alkoholu vykonal odpis čísel z tela býkov) (bod 19.1 rozsudku), ako aj skutočnosťou, že opitosť bola právne relevantnou príčinou vzniku škody. Konštatoval, že obsah spisu nedáva podklad pre záver o nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, jeho arbitrárnosti či nezohľadnení odvolacej argumentácie. Najvyšší súd uviedol, že na námietky, ktoré boli prvýkrát uplatnené až v dovolaní, nebude prihliadať.

8.3. V časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie bolo dovolanie neprípustné, pretože dovolacie dôvody neboli vymedzené zákonom ustanoveným spôsobom. Sťažovateľom nastolenú otázku možnosti úplnej či čiastočnej liberácie žalovanej považoval najvyšší súd za otázku, ktorá súvisí s obstarávaním skutkových poznatkov v procese dokazovania a posúdenia skutkového stavu, resp. že nesprávne právne posúdenie odôvodňuje neujasnením skutkových zistení, a navyše aj za hypotetickú (bod 27 a 29 rozsudku). K sťažovateľom uvedenej judikatúre, od ktorej sa mali sudy odkloniť (R 11/1976), najvyšší súd uviedol, že rezultuje z inej skutkovej situácie než prejednávany spor (bod 28.1 rozsudku).

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ poukazuje na neodôvodnenosť a arbitrárnosť záverov krajského a najvyššieho súdu. V ústavnej sťažnosti konkrétne namieta:

a) protichodné skutkové závery krajského súdu oproti záverom okresného súdu. Ten ustálil, že k poškodeniu zdravia (pracovnému úrazu) došlo v rámci výkonu pracovných povinností na priamy pokyn zamestnávateľa mimo zmluvne dohodnutej pracovnej doby. Krajský súd však odkázal na uznesenie OR PZ Trebišov, podľa ktorého sťažovateľ konal proti príkazu zamestnávateľa, ktorý mu zakázal vykonať pracovný úkon, čím podľa sťažovateľa spochybnil samotný záver, že úraz bol pracovným úrazom. S uvedeným spája tvrdenie, že v zmysle judikatúry (R 11/1976) ak by vykonal pracovný úkon v stave po požití alkoholických nápojov, ale na príkaz a s vedomím zamestnávateľa, ten by sa nemohol zbaviť svojej zodpovednosti ani čiastočne. Najvyšší súd napriek dovolacej námietke uvedený rozpor (zásadnú pochybnosť v postupe súdov) neodstránil;

b) krajský súd svoj rozdielny záver nezdôvodnil a rovnako v odôvodnení rozsudku neuviedol, prečo prihliadal na dôkazy v prospech žalovaného, a nie na dôkazy v prospech sťažovateľa. Bližšie sa nezaoberal zhodne tvrdenou skutočnosťou o vedomosti žalovanej o stave sťažovateľa pod vplyvom alkoholu. Krajský súd (pri rešpektovaní zásady voľného hodnotenia dôkazov) však neodôvodnil, ako dospel z vykonaných dôkazov k skutkovým zisteniam, ako odstránil rozpory vo vykonaných dôkazoch, prečo uprednostnil zistenia z jedného dôkazu a neprihliadol na dôkaz s protichodnými zisteniami. Súd je povinný dôkaz odporujúci ostatným dôkazom vyhodnotiť a zdôvodniť, prečo ho odmieta a nepovažuje za vierohodný.

V dovolaní nenamietal nesprávne skutkové zistenia súdov, ale to, že dostatočne neodôvodnili, prečo vychádzali z dôkazov v prospech žalovanej, s čím sa najvyšší súd nevysporiadal, len odkázal, že nie je oprávnený na hodnotenie skutkových okolností;

c) krajský súd sa v odôvodnení rozsudku vôbec nezaoberal konkrétnym skutkovým zdôvodnením príčinnej súvislosti medzi požitím alkoholu a vznikom pracovného úrazu a nedal ani odpoveď na podstatnú námietku, prečo požitie alkoholu hodnotil ako výlučnú príčinu vzniku pracovného úrazu (napriek záverom zo znaleckého posudku). Jediný skutkový záver, na ktorom sudy založili výlučnú príčinnú súvislosť, neprezlečený odev sťažovateľa (ako dôvod útočnej reakcie býka), nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Sťažovateľ napáda záver, že nepreukázal, že priestory, v ktorých došlo k pracovnému úrazu, boli nesprávne osvetlené. Tvrdí, že takýto spôsob osvetlenia nespĺňa požiadavky na bezpečnú prácu s hovädzím dobytkom. Pre skutkový záver, že sťažovateľ v dôsledku

požitia alkoholu dlhšie vyhľadával zvieru, a preto došlo k zhasnutiu svetla, chýba akýkoľvek podklad v dokazovaní, a preto ho považuje za svojvoľný.

Na uvedené nedostatky odmietol najvyšší súd prihliadať;

d) sudy sa vôbec nezaoberali nevyhnutnou podmienkou liberácie, že zamestnávateľ vzniku škody nemohol zabrániť, pričom ide bezpochyby o podstatný argument, na ktorý musí dostať jasnú a zreteľnú odpoveď.

S uvedenou námietkou sa najvyšší súd nevysporiadal žiadnym spôsobom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 8/2022).

11. S odkazom na body 7 a 9 tohto uznesenia možno konštatovať, že totožné námietky ako v ústavnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu vzniesol sťažovateľ aj v podanom dovolaní v časti, v ktorej vyvodzoval jeho prípustnosť z § 420 písm. f) CSP. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľom uplatnenými dovolaciami námietkami zaoberal (dovolanie v tejto časti ako nedôvodné zamietol), je vo vzťahu k časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, vylúčená právomoc ústavného súdu, čo predstavuje dôvod jej odmietnutia podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

12. Hneď v úvode je potrebné uviesť, že ústavný súd nie je ďalšou „superrevíznou“ inštanciou v systéme všeobecného súdnictva, ale je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). O zásahu ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov preto možno uvažovať len za situácie, keď je ich rozhodovanie či postup postihnutý vadami, ktoré majú za následok porušenie ústavnosti (tzv. kvalifikované vady).

13. Sťažovatelia si nemôžu zamieňať prieskumnú právomoc všeobecného súdu rozhodujúceho o opravnom prostriedku (tu najvyššieho súdu v dovolacom konaní) s posúdením rozhodnutia tohto súdu v konaní o ústavnej sťažnosti. Ústavný súd totiž nerozhoduje v predmetnej (v danom prípade pracovnoprávnej) veci, teda nerieši „kauzu“, ale, ako už bolo zmienené, posudzuje „len“ ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia. Ak by aj sám dospel (pri riešení na úrovni zákona) k odlišným záverom, nie je to dôvod na zrušenie ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia,

ak subjekt rozhodovania odôvodnil svoje závery dostatočnými a bez zjavného excesu produkovanými úvahami na svojej, teda zákonnej alebo podzákonnej úrovni (uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 399/2022 zo 6. septembra 2022 publikované v ZNaU pod č. 83/2022). Práve uvedené „ústavné mantinely“ predurčujú a zároveň limitujú prieskumnú právomoc ústavného súdu, ktorá sa teda obmedzuje len na prieskum ústavnej udržateľnosti vyslovených záverov orgánu verejnej moci, teda posúdenie ústavnej priliehavosti odôvodnenia prijatých záverov tohto orgánu v konfrontácii s obsahom aplikovanej právnej normy a okolnosti veci (I. ÚS 81/2024).

14. Sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti v podstate rozporuje záver najvyššieho súdu o správnom vyhodnotení vykonaných dôkazov a o dostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, pričom je presvedčený, že takýto arbitrárny záver neobstojí, pretože trvá na tom (tak ako v priebehu celého konania pred všeobecnými súdmi), že súdy mu nedali odpoveď na podstatný argument týkajúci nedostatkov naplnenia zákonných podmienok pre úplnú liberáciu žalovanej od zodpovednosti za pracovný úraz (príčinná súvislosť, jediná príčina, nemožnosť škodu zabrániť).

15. Ústavný súd preskúmal napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v kontexte predostretej sťažnostnej argumentácie a, zdôrazňujúc, že mohol preskúmať len jeho ústavnosť, dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená.

16. Vo vzťahu k sťažovateľom tvrdenému rozporu v skutkových záveroch okresného a krajského súdu (inými slovami možno povedať, že sťažovateľ namieta, že v rámci hodnotenia dôkazov vyvodili z tých istých dôkazov opačné skutkové závery), nepovažuje ústavný súd pomerne stručný záver najvyššieho súdu, podľa ktorého z odôvodnení rozsudkov týchto súdov spornosť otázky, či konateľ žalovanej dal alebo nedal bezprostredne pred vznikom pracovného úrazu sťažovateľovi príkaz aj napriek jeho stavu po požití alkoholických nápojov vykonať pracovný úkon, za ústavne neudržateľný.

17. Po oboznámení sa s bodmi odôvodnenia rozsudku okresného súdu, na ktoré v tejto súvislosti odkazoval najvyšší súd (najmä bod 48), možno konštatovať, že okresný súd formuloval záver o tom, že k poškodeniu zdravia došlo v rámci výkonu pracovných povinností na priamy pokyn zamestnávateľa mimo zmluvne dohodnutej pracovnej doby na tom základe, že žalovaná vydala telefonickým hovorom pokyn pre sťažovateľa, aby zabezpečil odpis známky z dobytku. Ústavný súd dopĺňa, že z obsahu vyžiadaného spisu je zrejmé, že konkrétny predmetný úkon odpisu čísla z dobytku vykonával sťažovateľ opakovane v rámci svojich pracovných povinností, ako aj skutočnosť, že pracovné povinnosti vykonával „podľa potreby“, teda nie výlučne v dohodnutej pracovnej dobe. Okresným súdom použitý výraz „na pokyn zamestnávateľa“ je potom vhodné vnímať v kontexte časových súvislostí prejednávanej veci, keď k pracovnému úrazu došlo vo večerných hodinách, zjavne mimo dohodnutej pracovnej doby sťažovateľa (teda nie ako príkaz, vykonať predmetný úkon napriek stavu po požití alkoholických nástrojov, ktorý mal mať v zmysle sťažovateľom nastolenej odvolacej argumentácie za následok nemožnosť liberácie žalovanej). Pokiaľ sťažovateľ svoju námietku o spornosti záverov odôvodňuje odkazom krajského súdu na dôkaz obsahujúci záver, že sťažovateľ konal napriek zákazu zamestnávateľa, ústavný súd dopĺňa, že už aj okresný súd vychádzal pri ustálení skutkového stavu (aj z tejto listiny, uznesenia okresného riaditeľstva (bod 20 rozsudku okresného súdu).

18. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že najvyšší súd sa s odkazom, že nie je oprávnený na hodnotenie skutkových okolností, nevysporiadal s dovolacou námietkou, že krajský súd neodôvodnil, prečo vychádzal z dôkazov v prospech žalovanej, resp. ako vyhodnotil rozpory medzi vykonanými dôkazmi, ústavný súd poukazuje na bod 22 a nasl. rozsudku najvyššieho súdu, z ktorých vyplýva, že neprihliadal na námietky, ktoré sťažovateľ neuplatnil už v odvolacom konaní. Po oboznámení sa s odvolaním sťažovateľa (pozri bod 5 tohto uznesenia) nepovažuje ústavný súd túto reakciu najvyššieho súdu za svojvoľnú.

19. Podľa sťažovateľa najvyšší súd odmietol prihliadnuť na ním v dovolaní namietané nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu v súvislosti s otázkou príčinnej súvislosti medzi požitím alkoholických nápojov a vznikom pracovného úrazu ani s otázkou, že práve stav po požití alkoholu bol jedinou príčinou vzniku škody. Zároveň sa najvyšší súd žiadnym spôsobom nevysporiadal s námietkou, že súdy sa vôbec nezaoberali nevyhnutnou podmienkou liberácie, že zamestnávateľ vzniku škody nemohol zabrániť.

20. Argumentácii sťažovateľa v ústavnej sťažnosti chýba hlbší ústavnoprávny rozmer. Opakuje totiž výhrady, ktoré už uplatnil v konaní pred všeobecnými súdmi vrátane dovolacieho konania, a snaží sa docieľiť rozhodnutie vo svoj prospech, staviac ústavný súd do roly ďalšej prieskumnej inštancie, ktorá mu, ako plynie z už uvedeného, rozhodne neprináleží. S ohľadom na skutočnosť, že na základe argumentov vznesených už v odvolacom aj dovolacom konaní bola na podstatné závery z odôvodnenia okresného súdu už pozornosť sťažovateľa upriamená odvolacím i dovolacím súdom, ústavný súd nepovažuje za vhodné ani účelné opätovne ich na tomto mieste rekapitulovať. Odkazuje na body 4, 6 a 8.2 tohto uznesenia.

21. V okolnostiach prejednávanej veci ústavný súd nevidí aj s ohľadom na prezentovanú sťažnostnú argumentáciu relevantný dôvod na svoj kasačný zásah. Ústavný súd stabilne judikuje, že do rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu zasiahne len vtedy, ak by jeho závery boli ústavnoprávne neobhájiteľné. V danom prípade však úvahy dovolacieho súdu nevykazujú znaky extrémnej arbitrárnosti.

22. Pre ozrejmienie kontextu, z ktorého pri svojich úvahách o ústavnej udržateľnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vychádzal, ústavný súd dopĺňa, že dôvodom zbavenia sa zodpovednosti zamestnávateľa môže byť preukázané zavinené konanie zamestnanca, ktoré je v príčinnej súvislosti so vznikom škody. Nejaví sa ako nelogická úvaha, že príčinou vzniku pracovného úrazu bolo práve konanie sťažovateľa, ktorý v bežný pracovný deň v pracovnom čase (28. 12. 2016 o 14.00 h) nebol zastihnutý na pracovisku svojím zamestnávateľom s pokynom na vykonanie odpisu čísla z dobytku, naopak, počas svojej neprítomnosti sa uviedol do stavu opitosti a až vo večerných hodinách (za tmy) vykonal pracovný úkon, ktorý mohol byť vykonaný za vidna (napr. o 14.00 h, kedy ho zamestnávateľ kontaktoval prvýkrát), podľa tvrdení samotného sťažovateľa vykonaný bez potreby vstupovať do ohrady k dobytku (č. l. 96 vyžiadaného spisu mestského súdu) a pri ktorom by v tomto prípade bol bezpredmetný spôsob osvetlenia maštalných priestorov. Záver súdov o úplnej liberácii žalovanej zo zodpovednosti za pracovný úraz, ktorý utrpel sťažovateľ, sa preto nejaví ako neodôvodnený či arbitrárny.

23. Sťažovateľovou obranou proti úplnej liberácii žalovanej bol odkaz na znalecký posudok, z ktorého vplýval záver o čiastočnej zodpovednosti sťažovateľa za úraz. Zatiaľ čo posúdenie opitosti je vecou znalcov, skutočnosť, či opitosť bola jedinou zásadnou a právne relevantnou

príčinou poškodenia zdravia, ako aj príčinná súvislosť, je otázkou posúdenia skutkového stavu, teda úlohou súdu.

24. Na tomto mieste zároveň ústavný súd konštatuje, že sťažnostná (rovnako ako dovolacia) argumentácia v prejednávanej veci lavíruje na pomedzí namietania nedostatočného odôvodnenia napadnutých rozsudkov a zároveň spochybňovania skutkového stavu, ktorý všeobecné sudy zistili a následne z neho vyhodnotili konkrétne právne závery, pričom sťažovateľ pochopiteľne prezentuje vlastnú verziu rozhodných skutkových zistení.

25. Ústavný súd však nemožno vnímať ako „skutkový súd“, keďže jeho úlohou nie je prehodnocovať skutkové závery všeobecných súdov, ktoré majú podklad vo vykonanom dokazovaní za situácie, ak boli dodržané zásady dané príslušnými procesnými predpismi. V rámci procesu dokazovania sú z ústavného pohľadu významnými vadami prípady, ak z odôvodnenia rozhodnutia nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení vykonaných dôkazov na jednej strane a vyslovenými právnymi závermi na strane druhej, resp. prípady, keď sú skutkové zistenia v extrémnom nesúlade s vykonanými dôkazmi. Hoci je ústavný súd v preskúvaní hodnotenia dôkazov zdržanlivý (I. ÚS 11/2015), toto preskúmanie nie je vôbec vylúčené ani v konaní o ústavnej sťažnosti (III. ÚS 90/2015, III. ÚS 120/2020, III. ÚS 104/2022). Rozhodnutie konajúceho súdu totiž musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu a musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Pokiaľ bude záver, ktorý súd na základe vykonaného dôkazu prijme v príkrom rozpore s možným a logicky prípustným záverom vykonaného dokazovania, ide o arbitrárne hodnotenie dôkazov. Aj podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu arbitrárnosť môže spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery (I. ÚS 81/2024).

26. V prejednávanej veci sa najvyšší súd neodmietal zaoberať hodnotením dôkazov vykonaným konajúcimi súdmi, nezistiac (s odkazom na staršiu judikatúru ústavného súdu), že by zistenie skutkového stavu bolo natoľko chybné, že by k nemu súd nemohol nikdy dospieť pri rešpektovaní zásad hodnotenia vykonaných dôkazov ani že prijaté závery by boli v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, resp. že by z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývali.

27. Postup najvyššieho súdu napriek formálnemu konštatovaniu, že nesprávne hodnotenie niektorého dôkazu či nedostatočné zistenie skutkového stavu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, tak napokon nemožno hodnotiť ako odporujúci novšej judikatúre ústavného súdu, ktorý vyslovil, že preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov je súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. V tomto kontexte je preto hodnotenie dôkazov preskúmateľné. V opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné, tak ako ich uzavrel krajský súd. Právny poriadok práve prostredníctvom posudzovania porušenia práva na spravodlivý proces umožňuje aj dovolaciemu súdu, aby preskúmal, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko svojvoľné, že dochádza k porušovaniu tohto práva. Strana totiž nemôže byť bez možnosti nápravy vystavená tomu, že z vykonaných dôkazov budú vyvedené neprípustné a nelogické závery. Uvedené nie je pritom v rozpore s § 442 CSP, podľa ktorého je súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Preskúmanie hodnotenia vykonaných dôkazov je totiž preskúmanie procesného postupu súdu (III. ÚS 104/2022).

28. Ústavný súd tak uzatvára, že v prejednávanej veci nevzhliadol žiadny protiústavný exces či zásah do ústavne zaručených základných práv, ktorého sa sťažovateľ dovoláva.

29. Základné právo na súdnu ochranu každému garantuje, že konanie v jeho veci bude prebiehať podľa vopred stanovených pravidiel pred nestranným a nezávislým súdom. Do obsahu predmetného práva však nepatrí záruka toho, že rozhodnutie bude zodpovedať očakávaniam účastníka konania. Ak preto všeobecné súdy v prejednávanej veci rozhodli inak, než sťažovateľ očakával, nejde o porušenie jeho základných práv, keďže len samotná nespokojnosť s výsledkom konania nemôže založiť dôvodnosť ústavnej sťažnosti.

30. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu